

Національна академія наук України
Інститут держави і права імені В. М. Корецького

Правотворення і правотворчість в умовах воєнного стану та миробудівництва

До 75-річчя Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України

Київ
Парламентське видавництво
2023

УДК 340.13 "364"(477)
П68

Рекомендовано до друку
Вченого радою Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
(протокол № 2 від 16 лютого 2023 р.)

Рецензенти:

С. В. Бобровник –
доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії
та історії права та держави
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

М. С. Кельман –
доктор юридичних наук, професор кафедри теорії права
та конституціоналізму,
заслужений діяч науки і техніки України,
ППІО НУ «Львівська політехніка»;

Д. М. Белов –
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ
«Ужгородський національний університет».

Автори:

Н. М. Пархоменко – керівник авторського колективу,
О. В. Скрипнюк, Н. М. Оніщенко, С. Б. Кубко, Л. О. Макаренко,
О. Л. Богініч, Т. І. Тарахонич, С. О. Сунегін, В. Ю. Васецький, А. Є. Кубко,
Н. О. Клещенко, Я. Р. Юрчишин, С. В. Висоцький, М. В. Марченко,
С. А. Бобровська, А. В. Ісламова.

П68 **Правотворення і правотворчість в умовах воєнного стану та**
миробудівництва: монографія. До 75-річчя Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України / Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк,
Н. М. Оніщенко та ін.; кер. авт. кол. та заг. ред. Н. М. Пархоменко. Київ:
Парламентське видавництво, 2023. 312 с.

ISBN 978-966-922-1025-1

У монографії досліджуються проблемні питання правотворчості в умовах воєнного стану та повоєнний період. Окремий вектор присвячено основним зasadам і напрямам розвитку правотворчості та удосконалення законодавства в умовах воєнного стану. Також увага приділена функціональним характеристикам правового розвитку в умовах війни. Акцентовано на ролі правових процесів миробудівництва у контексті європейської інтеграції України.

Розрахована на широке коло читачів, серед яких – науковці, політики, юристи-практики, докторанти, аспіранти, широкий загал громадянського суспільства.

УДК 340.13 "364"(477)

ISBN 978-966-922-1025-1

© Інститут держави і права
імені В. М. Корецького НАН України, 2023

National Academy of Sciences of Ukraine
V. M. Koretskyi Institute of State
and Law of the NAS of Ukraine

Legislation and law-making in the conditions of martial law and peacebuilding

*On the 75th anniversary of the V. M. Koretskyi
Institute of State and Law of the NAS of Ukraine*

Kyiv

Parliament Publishing House
2023

Reviewers:

S. V. Bobrovnyk –

Doctor of Law, Professor, Head of the Department
of Theory and History of Law and State of the Educational and Scientific
Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv;

M. S. Kelman –

Doctor of Law, Professor of the Department of Theory
of Law and Constitutionalism, Honored Worker of Science and Technology
of Ukraine, Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education
of Lviv Polytechnic National University;

D. M. Bielov –

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department
of Constitutional Law and Comparative Law of the Faculty of Law
of the Uzhhorod National University.

Authors:

*N. M. Parkhomenko – Head of the author's team,
O. V. Skrypniuk, N. M. Onishchenko, Ye. B. Kubko, L. O. Makarenko,
O. L. Bohinich, T. I. Tarakhonych, S. O. Suniehin, V. Yu. Vasetskyi,
A. Ye. Kubko, N. O. Kleshchenko, Ya. R. Yurchyshyn, S. V. Vysotskyi,
M. V. Marchenko, S. A. Bobrovskaya, A. V. Islamova.*

P68 **Legislation and law-making in the conditions of martial law and peacebuilding:** monograph. On the 75th anniversary of the V. M. Koretskyi Institute of State and Law of the NAS of Ukraine / N. M. Parkhomenko, O. V. Skrypniuk, N. M. Onishchenko et al.; senior author. col. and general editor N. M. Parkhomenko. Kyiv: Parliament Publishing House, 2023. 312 p.

ISBN 978-966-922-1025-1

The monograph examines the problematic issues of the development of lawmaking in the conditions of martial law and peacebuilding. A separate vector is devoted to the basic principles and directions of the development of lawmaking and improvement of legislation in the conditions of martial law. Also, attention is paid to the functional characteristics of legal development in war conditions. Emphasis is placed on the role of legal processes of peacebuilding in the context of European integration of Ukraine.

It is designed for a wide range of readers, including scientists, politicians, legal practitioners, doctoral students, graduate students, and a wide range of civil society.

UDC 340.13 "364"(477)

ISBN 978-966-922-1025-1

© V. M. Koretskyi Institute of State
and Law of the NAS of Ukraine, 2023

Académie nationale des sciences d'Ukraine
V. M. Koretsky Institut d'État
et de droit de l'ans d'Ukraine

La création et l'élaboration de la législation sous la loi martiale et la consolidation de la paix

75e anniversaire de V. M. Koretsky Institut d'État
et de droit de l'Académie nationale
des sciences d'Ukraine

Kyiv
Maison d'édition parlementaire
2023

UDC 340.13 "364"(477)
P68

*Recommandé pour l'impression
par le Conseil académique de V. M. Koretsky Institut d'Etat et
de droit de l'Académie nationale des sciences d'Ukraine
procès-verbal n ° 2 du 16 février 2023*

Examinateurs:

S. V. Bobrovnyk –

docteur en droit, professeur, chef du Département de théorie et d'histoire du droit et de l'État de l'Institut d'enseignement et de science du droit de l'Université nationale Taras Chevtchenko de Kyiv;

M. S. Kelman –

Docteur en droit, professeur du Département de théorie du droit et du constitutionnalisme, travailleur honoré de la science et de la technologie de l'Ukraine, Institut de droit, de psychologie et d'éducation innovante de l'Université nationale polytechnique de Lviv;

D. M. Belov –

Docteur en droit, Professeur, Professeur du Département de droit constitutionnel et de droit comparé de la Faculté de droit de l'Établissement d'enseignement supérieur d'Etat «Université nationale d'Ouzhorod».

Authors:

*N. M. Parkhomenko – Chef de l'équipe de l'auteur,
O. V. Skrypniuk, N. M. Onishchenko, Ye. B. Kubko, L. O. Makarenko,
O. L. Bohinich, T. I. Tarakhonych, S. O. Suniegin, V. Yu. Vasetsky,
A. Ye. Kubko, N. O. Kleshchenko, Ya. R. Yurchyshyn, S. V. Vysotsky,
M. V. Marchenko, S. A. Bobrovskaya, A. V. Islamova.*

P68 **La création et l'élaboration de la législation sous la loi martiale et la consolidation de la paix:** monographie. 75e anniversaire de V. M. Koretsky Institut d'Etat et de droit de l'Académie nationale des sciences d'Ukraine / N. M. Parkhomenko, O. V. Skrypniuk, N. M. Onishchenko et al.; chef de l'équipe d'auteurs et rédacteur en chef N. M. Parkhomenko. Kyiv: Maison d'édition parlementaire, 2023. 312 p.

ISBN 978-966-922-1025-1

La monographie examine les questions problématiques du développement de la législation dans les conditions de la loi martiale et de la consolidation de la paix. Un vecteur distinct est consacré aux principes de base et aux orientations du développement de la législation et de l'amélioration de la législation dans les conditions de la loi martiale. En outre, une attention est accordée aux caractéristiques fonctionnelles du développement juridique dans des conditions de guerre. L'accent est mis sur le rôle des processus juridiques de consolidation de la paix dans le contexte de l'intégration européenne de l'Ukraine.

Il est conçu pour un large éventail de lecteurs, y compris les scientifiques, les politiciens, les praticiens du droit, les doctorants, les étudiants diplômés, un large éventail de la société civile.

UDC 340.13 "364"(477)

ISBN 978-966-922-1025-1

© Institut d'État et de droit nommé
d'après V. M. Koretsky ANS d'Ukraine, 2023

In pace litterae florunt

В ім'я миру науки процвітають

Зміст

Правотворчість як один з найважливіших напрямів діяльності держави в умовах війни та післявоєнного відродження, або замість передмови.....	15
ЧАСТИНА I	
Правовий розвиток в умовах війни: окремі аспекти.....	27
<i>Розділ 1.1. Особливості і напрями правотворчої діяльності та удосконалення законодавства в умовах воєнного стану</i>	27
<i>Розділ 1.2. Правовий розвиток в умовах війни: функціональні характеристики та питання ефективності</i>	50
<i>Розділ 1.3. Функції правотворчості в умовах воєнного стану</i>	82
<i>Розділ 1.4. Ефективність правового регулювання в умовах воєнного стану</i>	102
<i>Розділ 1.5. Принцип пропорційності правового регулювання в умовах воєнного стану</i>	118
ЧАСТИНА II	
Правова діяльність у повоєнний період: напрями розвитку	138
<i>Розділ 2.1. Правотворчі процеси миробудівництва: контекст європейської інтеграції</i>	138
<i>Розділ 2.2. Право на мир: правотворчий контекст</i>	167
<i>Розділ 2.3. Безпека людини: проблеми правового забезпечення</i>	193

<i>Розділ 2.4. Оптимізація правотворчої діяльності у повоєнний період: теоретичні засади</i>	208
<i>Розділ 2.5. Агресія РФ проти України: правові наслідки для воєнних злочинців</i>	229
ЧАСТИНА III	
Теоретико-прикладні проблеми правового розвитку	254
<i>Розділ 3.1. Реформа парламентаризму крізь призму оновлення системи суб'єктів законодавчої ініціативи</i>	254
<i>Розділ 3.2. Постмодерний взаємозв'язок правової культури і правотворчості у світлі гібридних викликів, що постають перед демократією</i>	267
<i>Розділ 3.3. Правова природа актів Конституційного Суду України в контексті його участі в правотворчому процесі у світлі правової аксіології</i>	283
<i>Розділ 3.4. Правове регулювання благодійної діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану</i>	297

Table of contents

Lawmaking as one of the most important areas of state activity during the war and after the war revival, or instead of a preface	19
PART I	
Legal development in wartime: some aspects	27
<i>Section 1.1. Features and trends of law-making and improvement of legislation under martial law</i>	27
<i>Section 1.2. Legal development in wartime: functional characteristics and issues of efficiency</i>	50
<i>Section 1.3. Functions of law-making under martial law</i>	82
<i>Section 1.4. Efficiency of legal regulation under martial law</i>	102
<i>Section 1.5. The principle of proportionality of legal regulation under martial law</i>	118
PART II	
Legal activity in the post-war period: trends of development	138
<i>Section 2.1. Legal processes of peacebuilding: the context of European integration</i>	138
<i>Section 2.2. The right to peace: law-making context</i>	167
<i>Section 2.3. Human security: legal support issues</i>	193

Table of contents

<i>Section 2.4. Theoretical foundations of the study of optimization of law-making in the post-war period: realities and prospects</i>	208
<i>Section 2.5. Russian aggression against Ukraine: legal consequences for war criminals.....</i>	229
PART III	
Theoretical and applied issues of legal development.....	254
<i>Section 3.1. Parliamentary reform through the prism of updating the system of subjects of legislative initiative</i>	254
<i>Section 3.2. The postmodern relationship between legal culture and law-making in the light of hybrid challenges facing democracy.....</i>	267
<i>Section 3.3. Legal nature of the Constitutional Court of Ukraine's acts in the context of its participation in the law-making process in the light of legal axiology</i>	283
<i>Section 3.4. Legal regulation of charitable activities under the martial law regime</i>	297

Sommaire

La création de loi comme l'une des directions les plus importantes de l'activité de l'état dans les conditions de guerre et le réveil après militaire, ou à la place de la préface.....	23
PARTIE I	
Développement juridique en temps de guerre: aspects particuliers	27
<i>Section 1.1. Caractéristiques et orientations des activités législatives et amélioration de la législation sous la loi martiale</i>	27
<i>Section 1.2. Développement juridique en temps de guerre: caractéristiques fonctionnelles et questions d'efficacité</i>	50
<i>Section 1.3. Fonctions de l'élaboration de la législation sous la loi martiale</i>	82
<i>Section 1.4. Efficacité de la réglementation légale sous la loi martiale.....</i>	102
<i>Section 1.5. Le principe de proportionnalité de la réglementation légale sous la loi martiale</i>	118
PARTIE II	
Activités juridiques de l'après-guerre: orientations du développement.....	138
<i>Section 2.1. Processus juridiques de consolidation de la paix: le contexte de l'intégration européenne.....</i>	138
<i>Section 2.2. Le droit à la paix: un contexte législatif.....</i>	167
<i>Section 2.3. Sécurité humaine: problèmes de soutien réglementaire</i>	193

<i>Section 2.4. Fondements théoriques de l'étude de l'optimisation des activités législatives dans l'après-guerre: réalités et perspectives</i>	208
<i>Section 2.5. Agression de la Fédération de Russie contre l'Ukraine: conséquences juridiques pour les criminels de guerre</i>	229
PARTIE III	
Problèmes théoriques et appliqués du développement juridique	254
<i>Section 3.1. Réforme du parlementarisme sous le prisme de la mise à jour du système des sujets d'initiative législative</i>	254
<i>Section 3.2. Interconnexion postmoderne de la culture juridique et de la législation à la lumière des défis hybrides auxquels la démocratie est confrontée</i>	267
<i>Section 3.3. La nature juridique des actes de la Cour constitutionnelle de l'Ukraine dans le contexte de sa participation au processus législatif à la lumière de l'axiologie juridique</i>	283
<i>Section 3.4. Réglementation légale des activités de bienfaisance en vertu du régime juridique de la loi martiale</i>	297

Правотворчість як один з найважливіших напрямів діяльності держави в умовах війни та післявоєнного відродження, або замість передмови

Прогресивний розвиток національної правової системи України, особливо в умовах війни та післявоєнної відбудови держави, значною мірою залежить від якості правотворчої діяльності суб'єктів владних повноважень і насамперед парламенту. Зазначене набуває особливого «звучання» як в умовах інтенсифікації процесів науково-технологічного розвитку, що вимагають забезпечення своєчасного та належного правового регулювання, так і в умовах посилення кризових тенденцій соціального розвитку, надзвичайних ситуацій, які проявляються на рівні національних та міжнародного правопорядків.

У цьому контексті необхідно звернути увагу на безпреде-дентну воєнну агресію РФ проти України з 24 лютого 2022 р., що засвідчила глибоку кризу сучасного міжнародного права, норми, принципи та інституції якого виявилися нездатними гарантувати мирне співіснування держав на європейському континенті.

Очевидним слід визнати, що адекватне реагування право-вої системи на відповідні виклики і загрози та породжені ними соціальні трансформації, а також забезпечення впоряд-кованості суспільних відносин у цих складних умовах є мож-ливими в умовах функціонування злагодженого механізму правотворчої діяльності суб'єктів владних повноважень на всіх його рівнях.

Надання національній правовій системі України стабіль-ності в умовах війни та післявоєнної відбудови держави потребує переосмислення значної кількості питань, пов'язаних, зокрема, з чинниками розвитку сучасної правотвор-чості та особливостями її планування, з визначенням право-